

СУД ЕЎРАЗІЙСКАГА ЭКАНАМІЧНАГА САЮЗА

КАНСУЛЬТАТЫЎНАЕ ЗАКЛЮЧЭННЕ

13 студзеня 2026 года

горад Мінск

Вялікая калегія Суда Еўразійскага эканамічнага саюза ў складзе
Старшыні Суда Дронава А.А., які старшынюе,
суддзі-дакладчыка Джунушпаева К.К., суддзяў Айрыян Э.У.,
Аляксандрава Д.П., Забары А.А., Ісмаілава Я.Ж., Кайыпава М.Т.,
Кішкембаева А.Б., Паўлавай Н.У., Туняна А.Г.,
пры сакратары судовага пасяджэння Мухамет уулу Б.,
заслухаўшы суддзю-дакладчыка, даследаваўшы матэрыялы справы,
кіруючыся пунктамі 2, 46, 47, 50, 68, 69, 98 Статута Суда Еўразійскага
эканамічнага саюза, артыкуламі 72, 75, 85 Рэгламенту Суда Еўразійскага
эканамічнага саюза,
прадастаўляе гэта Кансультатыўнае заключэнне па заяве дарадцы аддзела
кантролю і стратэгічнага планавання Дэпартаменту антыманапольнага
рэгулявання Еўразійскай эканамічнай камісіі Чыркова Уладзіміра Мікалаевіча
аб растлумачэнні асобных палажэнняў Дагавора аб Еўразійскім эканамічным
саюзе ад 29 мая 2014 года і Пагаднення аб пенсійным забеспячэнні працаўнікоў
дзяржаў – членаў Еўразійскага эканамічнага саюза ад 20 снежня 2019 года.

I. Пытанні заяўніка

1. Чыркоў У.М. (далей – заяўнік) звярнуўся ў Суд Еўразійскага эканамічнага саюза (далей – Суд) з заявай аб растлумачэнні асобных палажэнняў пунктаў 53 і 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, прывілеях і імунітэтах у Еўразійскім эканамічным саюзе (далей – Палажэнне аб сацыяльных гарантыях), што з'яўляецца дадаткам № 32 да Дагавора аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 года (далей – Дагавор), пункта 46 Статута Суда Еўразійскага эканамічнага саюза, што з'яўляецца дадаткам № 2 да Дагавора (далей – Статут), а таксама Пагаднення аб пенсійным забеспячэнні працаўнікоў дзяржаў – членаў Еўразійскага эканамічнага саюза ад 20 снежня 2019 года (далей – Пагадненне).

Чыркоў У.М., з'яўляючыся супрацоўнікам Еўразійскай эканамічнай камісіі (далей – Камісія), звярнуўся да Старшыні Калегіі Камісіі з заявай аб аказанні садзейнічання ва ўстанаўленні стажу дзяржаўнай грамадзянскай службы для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых і аб накіраванні ў адпаведнасці з пунктам 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях прадстаўлення Старшыні Калегіі Камісіі

аб устанаўленні пенсіі за выслугу гадоў на імя кіраўніка федэральнага органа выканаўчай улады Расійскай Федэрацыі, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння.

Заяўнік атрымаў адказ лістом № 05-753 ад 9 ліпеня 2025 года за подпісам дырэктара Дэпартаменту кіравання справамі Камісіі, дзе паведамлялася, што ў сувязі з адсутнасцю ўмоў для набывання права на пенсію за выслугу гадоў, устаноўленых пунктам 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, права на такую пенсію ў яго не ўзнікае.

Асноўнымі прычынамі адсутнасці ўмоў узнікнення права на пенсію за выслугу гадоў, як адзначаецца ў лісце, стала неадпаведнасць патрабаванням пункта 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях: адсутнасць грамадзянства Расійскай Федэрацыі і адсутнасць замяшчэння супрацоўнікам да работы ў Камісіі пасад федэральнай дзяржаўнай службы.

2. Па меркаванні заяўніка (грамадзяніна Рэспублікі Казахстан), які мае від на жыхарства ў Расійскай Федэрацыі, нормы права Еўразійскага эканамічнага саюза (далей – Саюз) не дазваляюць адназначна вызначыць, ці дапушчальнае ў сілу прынцыпу роўнасці ўключэнне ў стаж дзяржаўнай грамадзянскай службы для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных служачых у Расійскай Федэрацыі стажу работы грамадзяніна дзяржавы – члена Саюза, набытага ім на тэрыторыі іншых дзяржаў (у гэтым выпадку – Рэспубліка Казахстан).

3. Заяўнік просіць Суд прадставіць кансультацыйнае заключэнне па наступных пытаннях:

3.1. У сітуацыі, калі расійскае заканадаўства дазваляе замежнаму грамадзяніну, які мае від на жыхарства ў Расійскай Федэрацыі, разлічваць на атрыманне пенсіі за выслугу гадоў на тых жа падставах, што і грамадзянам Расійскай Федэрацыі, ці дапускае пункт 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях у сілу прынцыпу роўнасці ўлік, як і для грамадзян Расійскай Федэрацыі, стажу работы грамадзяніна іншай дзяржавы-члена ў Камісіі ў якасці стажу, неабходнага для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў у Расійскай Федэрацыі?

3.2. Ці падразумявае пункт 2 артыкула 7 Пагаднення, што пры недастатковасці стажу, набытага на тэрыторыі адной дзяржавы-члена (Расійскай Федэрацыі), для ўзнікнення права на пенсію за выслугу гадоў улічваецца стаж дзяржаўнай службы, набыты на тэрыторыі іншай дзяржавы-члена?

3.3. У выпадках, калі для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў патрабуецца накіраванне прадстаўлення на імя федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння, ці ўзнікае ў Старшыні Калегіі Камісіі абавязак у рамках пункта 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях ажыццявіць такое прадстаўленне па аналогіі з пунктам 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях?

3.4. Ці падпадаюць міжнародныя служачыя Саюза, якія з'яўляюцца грамадзянамі дзяржавы-члена і ажыццяўляюць працоўную дзейнасць на тэрыторыі іншай дзяржавы-члена, пад дзеянне Пагаднення?

3.5. Згодна пункту 46 Статута Суд па заяве супрацоўнікаў і службовых асоб органаў Саюза і Суда ажыццяўляе растлумачэнні палажэнняў Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза і рашэнняў органаў Саюза, звязаных з працоўнымі праваадносінамі. Ці азначае гэта, што заяўнік, з'яўляючыся супрацоўнікам пры выхадзе на пенсію, губляе магчымасць зварту ў Суд за растлумачэннямі нягледзячы на тое, што пытанне прызначэння яму пенсіі за выслугу гадоў застаецца адкрытым?

II. Працэдура ў Судзе

4. Пастановай Вялікай калегіі Суда ад 24 верасня 2025 года заява Чыркова У.М. прынята да вытворчасці.

Згодна пункту 68 Статута парадак разгляду спраў аб растлумачэнні вызначаецца Рэгламентам Суда Еўразійскага эканамічнага саюза, зацверджаным Рашэннем Вышэйшага Еўразійскага эканамічнага савета ад 23 снежня 2014 года № 101 (далей – Рэгламент).

У адпаведнасці з артыкулам 75 Рэгламенту ў рамках падрыхтоўкі справы да разгляду па пастаўленых заяўнікам пытаннях запытаны дадатковыя звесткі і меркаванні вышэйшых судовых інстанцый і дзяржаўных органаў дзяржаў – членаў Саюза.

Адпаведная інфармацыя і матэрыялы былі прадастаўлены Суду Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Арменія, Касацыйным Судом Рэспублікі Арменія, Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь, Вярхоўным Судом Рэспублікі Беларусь, Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Казахстан, Канстытуцыйным Судом Кыргызскай Рэспублікі, Вярхоўным Судом Кыргызскай Рэспублікі, Канстытуцыйным Судом Расійскай Федэрацыі, Вярхоўным Судом Расійскай Федэрацыі, Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Арменія, Міністэрствам працы і сацыяльных пытанняў Рэспублікі Арменія, Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Беларусь, Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь, Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Казахстан, Міністэрствам юстыцыі Кыргызскай Рэспублікі, Міністэрствам працы, сацыяльнага забеспячэння і міграцыі Кыргызскай Рэспублікі, Сацыяльным фондам Кыргызскай Рэспублікі, Міністэрствам юстыцыі Расійскай Федэрацыі, Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны Расійскай Федэрацыі, Генеральнай пракуратурай Расійскай Федэрацыі, Усеагульнай канфедэрацыяй прафсаюзаў і Еўразійскай эканамічнай камісіяй.

III. Вывады Суда

5. У адпаведнасці з артыкуламі 1, 5 Дагавора Саюз як міжнародная арганізацыя рэгіянальнай эканамічнай інтэграцыі надзяляецца кампетэнцыяй у межах і аб'ёмах, устаноўленых Дагаворам і міжнароднымі дагаворамі ў рамках Саюза.

Згодна артыкулам 8 і 19 Дагавора Суд з'яўляецца пастаянна дзейным органам Саюза, кампетэнцыя якога вызначаецца яго Статутам. У сілу пункта 2 Статута мэтай дзейнасці Суда з'яўляецца забеспячэнне аднастайнага прымянення дзяржавамі-членамі і органамі Саюза Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза, міжнародных дагавораў Саюза з трэцім бокам і рашэнняў органаў Саюза.

Кіруючыся пунктамі 46 і 50 Статута, Суд ажыццяўляе растлумачэнне палажэнняў Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза, прымяняючы агульнапрызнаныя прынцыпы і нормы міжнароднага права.

У адпаведнасці з артыкулам 31 Венскай канвенцыі аб праве міжнародных дагавораў ад 23 мая 1969 года (далей – Венская канвенцыя) міжнародны дагавор павінен тлумачыцца добрасумленна ў адпаведнасці са звычайным значэннем, якое неабходна надаваць тэрмінам дагавора ў іх кантэксце, а таксама з улікам аб'екту і мэт дагавора.

6. Прадметам гэтага Кансультатыўнага заключэння з'яўляецца: прадстаўленне Судом прадугледжанага пунктам 46 Статута растлумачэння асобных нормаў права Саюза, звязаных з пенсійным забеспячэннем міжнародных служачых Саюза, уключаючы прымяненне прынцыпу роўнасці пры ўліку стажу работы ў Камісіі для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых; аб'ём паўнамоцтваў кіраўніка пастаянна дзейнага органа Саюза пры ўнясенні ў федэральны орган выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння, прадстаўлення аб прызначэнні пенсіі за выслугу гадоў у Расійскай Федэрацыі; працэсуальная праваздольнасць супрацоўнікаў органаў Саюза, якія спынілі працоўныя адносіны, звяртацца ў Суд за растлумачэннямі па пытаннях рэалізацыі імі права на пенсійнае забеспячэнне.

7. Першае пытанне заяўніка датычыцца растлумачэння пункта 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях у частцы магчымасці ўліку стажу працы ў Камісіі грамадзяніна дзяржавы-члена ў якасці стажу, неабходнага для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых у Расійскай Федэрацыі.

Службовыя асобы і супрацоўнікі Камісіі і Суда, якія забяспечваюць выкананне функцый пастаянна дзейных органаў Саюза, у сілу пункта 2 Палажэння аб сацыяльных гарантыях з'яўляюцца міжнароднымі служачымі Саюза.

У адпаведнасці з пунктам 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях перыяд працы службовых асоб і супрацоўнікаў Камісіі і Суда ўключаецца ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы дзяржавы-члена, грамадзянамі якой яны з'яўляюцца, для ўстанаўлення сацыяльных гарантый у перыяд праходжання дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы і для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых (федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых).

8. Питанні пенсійнага забеспячэння міжнародных служачых рэгулююцца пунктамі 44, 46, 47, 50, 53 і 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях.

У пункце 46 Палажэння аб сацыяльных гарантыях гаворка ідзе аб заліку перыядаў працы міжнародных служачых у Камісіі і Судзе Саюза ў страхавы ці працоўны стаж адпаведна заканадаўству дзяржавы-члена.

Згодна пункту 47 Палажэння аб сацыяльных гарантыях заробак, атрыманы міжнароднымі служачымі Саюза ў перыяд выканання імі сваіх паўнамоцтваў, улічваецца пры вызначэнні памеру пенсіі адпаведна заканадаўству дзяржавы-члена, грамадзянамі якой яны з'яўляюцца.

9. У пункце 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях змешчаны абавязковыя ўмовы для набывання ўказанага права грамадзянамі Расійскай Федэрацыі, што ўключаюць: мінімальна неабходны стаж дзяржаўнай службы; перыяд працы ў органе Саюза непасрэдна перад звальненнем не менш за 3 гады; вызваленне ад пасады ў пастаянна дзейных органах Саюза, не звязанае з вінаватымі дзеяннямі; замяшчэнне пасады федэральнай дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы да працы ў Камісіі і Судзе. Незахаваўне хаця б адной з гэтых умоў выклікае немагчымасць прымянення названай нормы.

Судом раней была сфармулявана прававая пазіцыя аб тым, што пункт 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях носіць спецыяльны характар, паколькі па суб'ектным складзе сфера яго прымянення абмежавана службовымі асобамі і супрацоўнікамі Калегіі Камісіі і Суда, якія з'яўляюцца грамадзянамі Расійскай Федэрацыі, а таксама ўстанаўлівае менавіта для такіх асоб умовы ўзнікнення права на канкрэтны від пенсійнага забеспячэння ў Расійскай Федэрацыі – пенсію за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых (Кансультатыўнае заключэнне ад 28 сакавіка 2024 года па справе Р-2/24).

У адрозненне ад пункта 53, у пункце 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях не змешчана ўказання на якія-небудзь умовы для ўключэння перыядаў працы ў Камісіі і Судзе ў стаж дзяржаўнай службы і рэгулюецца толькі пытанне суадносінаў стажу міжнароднай службы ў пастаянна дзейных органах Саюза і дзяржаўнай службы ў дзяржавах-членах (Кансультатыўнае заключэнне Суда ад 20 снежня 2018 года).

Такім чынам, у пункце 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях змешчана агульнае патрабаванне для ўсіх дзяржаў – членаў Саюза аб тым, што перыяд працы міжнародных служачых у Камісіі і Судзе падлягае ўключэнню ў стаж дзяржаўнай службы дзяржавы грамадзянства для ўстанаўлення сацыяльных гарантый у перыяд праходжання дзяржаўнай службы і для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых (федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых).

10. Варта адзначыць, што рэгуляванне, у адпаведнасці з якім перыяд працы службовых асоб і супрацоўнікаў Камісіі і Суда ўключаецца ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы дзяржавы іх грамадзянства,

звязана з асаблівасцямі пенсійнага забеспячэння міжнародных служачых Саюза згодна пункту 44 Палажэння аб сацыяльных гарантыях.

Згодна абзацу першаму пункта 44 Палажэння аб сацыяльных гарантыях пенсійнае забеспячэнне членаў Камісіі, суддзяў Суда, службовых асоб і супрацоўнікаў ажыццяўляецца адпаведна заканадаўству дзяржавы-члена, грамадзянамі якой яны з'яўляюцца.

У адпаведнасці з абзацам другім пункта 44 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, абавязковыя адлічэнні на пенсійнае забеспячэнне міжнародных служачых Саюза ажыццяўляюцца органамі Саюза ў пенсійныя фонды дзяржаў-членаў, грамадзянамі якіх з'яўляюцца ўказаныя асобы, а выдаткі па выплаце пенсій нясе дзяржава-член, грамадзянамі якой яны з'яўляюцца.

Такім чынам, уласная пенсійная сістэма ў рамках Саюза адсутнічае.

У гэтай сувязі патрабаванне аб уліку перыяду працы ў пастаянна дзейных органах Саюза ў стаж дзяржаўнай службы дзяржавы грамадзянства міжнароднага служачых з'яўляецца механізмам, што забяспечвае гарантыі пенсійнага забеспячэння міжнародных служачых Саюза, прадугледжаных нормаў Дагавора.

11. Прынцып роўнасці, на які спасылаетца заяўнік, знаходзіць сваё адлюстраванне ў праве Саюза (артыкул 3 Пагаднення). Аднак яго прымяненне не можа прыводзіць да пашыральнага тлумачэння ўстаноўленых умоў прызначэння пенсіі за выслугу гадоў для грамадзян Расійскай Федэрацыі, якія ўрэгуляваны спецыяльнай нормай – пунктам 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях. Само па сабе ўстанаўленне рознага прававога рэгулявання пенсійнага забеспячэння ў дачыненні да розных суб'ектаў не сведчыць аб парушэнні прынцыпу роўнасці, таму што ён гарантуе роўныя правы і абавязкі для суб'ектаў, прыналежных па сваім статусе і родзе дзейнасці да адной катэгорыі асоб.

На падставе выказанага Вялікая калегія Суда прыходзіць да вываду аб тым, што нормы пункта 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях не прадугледжваюць магчымасці ўліку стажу працы грамадзяніна іншай дзяржавы-члена ў Камісіі ў якасці стажу, неабходнага для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых у Расійскай Федэрацыі. Перыяд працы міжнароднага служачага пастаянна дзейнага органа Саюза ўключаецца ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы дзяржавы яго грамадзянства.

Разам з тым Вялікая калегія Суда пацвярджае прававую пазіцыю, выкладзеную ў Кансультацыйным заключэнні ад 12 снежня 2017 года па справе № Р-5/17, аб магчымасці прыняцця ў рамках Саюза прававога акта, што рэгламентуе розныя аспекты працы і сацыяльнага забеспячэння міжнародных служачых Саюза. Неаднолькавы рэжым пенсійнага забеспячэння міжнародных служачых Саюза ў залежнасці ад іх грамадзянства, які існуе ў праве Саюза, не павінен уплываць на забеспячэнне адзінства і цэласнасці міжнароднай службы Саюза, што заслугоўвае ўвагі ў кантэксце далейшага ўдасканалення права Саюза кампетэнтнымі органамі.

12. Другое пытанне заяўніка датычыцца растлумачэння пункта 2 артыкула 7 Пагаднення.

Пунктам 2 артыкула 7 Пагаднення вызначана, што ў выпадку, калі стажу работы, набытага на тэрыторыі адной дзяржавы-члена, недастакова для ўзнікнення права на пенсію, то ўлічваецца стаж працы, набыты на тэрыторыях іншых дзяржаў-членаў адпаведна заканадаўству кожнай з дзяржаў-членаў, за выключэннем выпадкаў, калі такі стаж працы супадае па часе.

Вялікая калегія Суда адзначае, што віды пенсій, на якія распаўсюджваецца дзеянне Пагаднення, вызначаны ў артыкуле 2 Пагаднення.

Зыходзячы з літаральнага тлумачэння пункта 2 артыкула 2 Пагаднення, пералік відаў пенсій з'яўляецца закрытым і расшыральнаму тлумачэнню не падлягае.

Гэты вывад таксама падмацоўваецца палажэннем пункта 3 артыкула 2 Пагаднення, на падставе якога іншыя віды пенсій (дапамогі) прызначаюцца і выплачваюцца адпаведна заканадаўству дзяржавы пражывання працаўніка (члена сям'і).

Такі від пенсіі, як «пенсія за выслугу гадоў», вызначаны толькі ў адносінах да Рэспублікі Арменія (падпункт 2.1 Пагаднення) і Рэспублікі Беларусь (падпункт 2.2 Пагаднення). Пры гэтым згодна адказу на запыт Суда Міністэрства працы і сацыяльных пытанняў Рэспублікі Арменія такі від пенсіі, як «пенсія за выслугу гадоў дзяржаўных служачых», заканадаўствам Рэспублікі Арменія не прадугледжаны. У Рэспубліцы Беларусь у сілу прамога ўказання Пагаднення не распаўсюджваецца на пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных службоўцаў.

У дачыненні да Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі і Расійскай Федэрацыі «пенсія за выслугу гадоў» не ўказана ў якасці віду пенсіі, што падпадае пад дзеянне Пагаднення.

Згодна Канцэпцыі міжнароднага дагавора аб супрацоўніцтве ў вобласці пенсійнага забеспячэння, ухваленай рашэннем Савета Еўразійскай эканамічнай камісіі ад 12 лістапада 2014 года № 103, «Дагавор не павінен распаўсюджвацца на адносіны па пенсійным забеспячэнні вайскоўцаў узброеных сіл і іншых воінскіх фарміраванняў, асоб начальніцкага і шараговага складу органаў унутраных спраў, членаў сям'і, іншых асоб, прыроўненых да ўказаных катэгорый у частцы пенсійнага забеспячэння згодна спецыяльнаму заканадаўству, а таксама на дзяржаўных служачых (у Расійскай Федэрацыі – дзяржаўных грамадзянскіх служачых)». Такім чынам, пры распрацоўцы Пагаднення дагаворныя бакі першапачаткова не меркавалі распаўсюджаць яго дзеянні на пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых. Такі падыход і быў рэалізаваны ў Пагадненні.

Вялікая калегія Суда канстатуе, што пенсія за выслугу гадоў дзяржаўных служачых не ўваходзіць ні ў адзін з відаў пенсій, пералічаных у пункце 2 (у тым ліку падпункце 2.5) артыкула 2 Пагаднення.

Пры гэтым у пункце 3 артыкула 2 Пагаднення ўстаноўлена, што іншыя віды пенсій (г.зн. тыя віды, якія прама не вызначаны ў пункце 2 артыкула 2

Пагаднення) прызначаюцца і выплачваюцца адпаведна заканадаўству дзяржавы пражывання працаўніка (члена сям'і).

У гэтай сувязі Вялікая калегія Суда прыходзіць да вываду, што Пагадненне, у тым ліку пункт 2 артыкула 7, не ахоплівае пытанні падліку стажу, неабходнага для ўзнікнення права на пенсію за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых у Расійскай Федэрацыі.

13. Аналіз пытання заяўніка ў дачыненні да ўзнікнення ў Старшыні Калегіі Камісіі «у рамках пункта 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях» абавязку накіроўваць прадстаўленне на імя кіраўніка федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння аб прызначэнні міжнароднаму служачаму Камісіі пенсіі за выслугу гадоў і ажыццяўленні гэтага абавязку «па аналогіі з пунктам 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях», дазваляе прыйсці да вываду, што пры яго фармуляванні заяўнікам дапушчана тэхнічная памылка. Норма, якая прадугледжвае накіраванне Старшынёй Калегіі Камісіі такога прадстаўлення, змешчана ў пункце 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях. У сваю чаргу, пункт 54 гэтага Палажэння не закранае пытанне аб накіраванні вышэйназванага прадстаўлення, прадугледжвае ўключэнне перыяду працы службовых асоб і супрацоўнікаў пастаянна дзейных органаў Саюза ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы адпаведнай дзяржавы-члена.

З улікам выказанага сутнасць пытання заяўніка заключаецца ва ўсведамленні таго, ці ўзнікае ў Старшыні Калегіі Камісіі абавязак накіроўваць вышэйназванае прадстаўленне ў выпадку, калі працоўны стаж, набыты службовай асобай або супрацоўнікам у перыяд яе (яго) працы ў пастаянна дзейным органе (органах) Саюза (і на падставе пункта 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях падлягае ўключэнню ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы), дае гэтай службовай асобе (супрацоўніку) права прэтэндаваць на прызначэнне пенсіі за выслугу гадоў.

У гэтай сувязі Вялікая калегія Суда прыходзіць да вываду, што пункт 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях сам па сабе можа служыць падставай для накіравання прадугледжанага ім прадстаўлення Старшынёй Калегіі Камісіі на імя кіраўніка федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння толькі ў выпадку, калі прадметам такога прадстаўлення з'яўляецца ўстанаўленне пенсіі за выслугу гадоў міжнароднага служачага Саюза, які з'яўляецца грамадзянінам Расійскай Федэрацыі, што адказвае ўсім іншым умовам, указаным у пункце 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях.

Неабходна адзначыць, што рэалізацыя права на пенсію за выслугу гадоў у адпаведнасці з пунктам 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях звязана з асаблівасцямі расійскага заканадаўства, што рэгламентуе працэдуру яе прызначэння, ажыццёўленую ўпаўнаважанымі федэральнымі органамі выканаўчай улады.

Так, прызначэнне пенсіі за выслугу гадоў, у тым ліку федэральным дзяржаўным грамадзянскім служачым, рэгламентуецца нацыянальным заканадаўствам Расійскай Федэрацыі ў сферы пенсійнага забеспячэння (Федэральным законам Расійскай Федэрацыі «Аб дзяржаўным пенсійным забеспячэнні ў Расійскай Федэрацыі», Указам Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі «Аб пераліку пасадак, перыяды службы (працы) ў якіх залічваюцца ў стаж дзяржаўнай грамадзянскай службы для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых» ад 20 верасня 2010 года № 1141, загадам Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Расійскай Федэрацыі ад 22 мая 2017 года № 436н).

У Пераліку дакументаў, неабходных для ўстанаўлення пенсіі за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых (дадатак № 1 да загаду Міністэрства працы Расійскай Федэрацыі ад 22 мая 2017 года № 436н), у ліку дакументаў, неабходных для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў, названа «прадстаўленне федэральнага дзяржаўнага органа да прызначэння пенсіі за выслугу гадоў».

У адпаведнасці з абзацам першым пункта 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, рашэнне аб устанаўленні пенсіі за выслугу гадоў прымаецца кіраўніком федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння, па прадстаўленні Старшыні Калегіі Камісіі і Старшыні Суда.

Як адзначыла Вялікая калегія Суда ў Кансультацыйным заключэнні ад 20 снежня 2018 года па справе Р-5/18, Старшыня Калегіі Камісіі і Старшыня Суда надзелены паўнамоцтвам па накіраванні прадстаўлення, на падставе якога кіраўнік федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння, прымае адпаведнае рашэнне па пытанні ўстанаўлення пенсіі за выслугу гадоў.

У Старшыні Калегіі Камісіі, які ажыццяўляе па дачыненні да працаўніка паўнамоцтвы прадстаўніка наймальніка, маюцца падставы для накіравання прадстаўлення, прадугледжанага сказам другім абзаца першага пункта 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, калі служачы Саюза, які з'яўляецца грамадзянінам Расійскай Федэрацыі і мае неабходны адпаведны стаж, замяшчаў да працы ў Камісіі пасады дзяржаўнай службы Расійскай Федэрацыі, адпрацаваў не менш за 3 гады ў органе Саюза і яго звальненне не было звязана з вінаватымі дзеяннямі.

З улікам выказанага Вялікая калегія Суда прыходзіць да вываду, што пры захаванні ўсіх умоў, па сукупнасці якіх вызначаецца права на пенсію за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных служачых згодна пункту 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, Старшыня Калегіі Камісіі або Старшыня Суда накіроўвае прадстаўленне аб устанаўленні пенсіі за выслугу гадоў на адрас органа, кампетэнтнага ў сферы пенсійнага забеспячэння, у федэральны орган выканаўчай улады Расійскай Федэрацыі, што ажыццяўляе функцыі па

выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння ў дачыненні да супрацоўнікаў і службовых асоб Камісіі і Суда, якія з'яўляюцца грамадзянамі Расійскай Федэрацыі.

Вялікая калегія Суда разам з тым адзначае, што на падставе пункта 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях перыяду працы службовых асоб і супрацоўнікаў Камісіі і Суда ўключаюцца ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы дзяржавы-члена, грамадзянамі якой яны з'яўляюцца, у тым ліку для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых (федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых). Пры гэтым сфера дзеяння ўказанага пункта распаўсюджваецца на міжнародных служачых Саюза, якія з'яўляюцца грамадзянамі Расійскай Федэрацыі.

Вялікая калегія Суда таксама пацвярджае прававую пазіцыю, выкладзеную ў Кансультацыйным заключэнні па справе Р-5/18 аб пенсійным забеспячэнні службовых асоб і супрацоўнікаў органаў Саюза, у адпаведнасці з якой пункт 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, у адрозненне ад яго пункта 53, прымяняльны да асоб, якія да працы ў Камісіі і Судзе не мелі стажу дзяржаўнай грамадзянскай службы Расійскай Федэрацыі.

Такім чынам, службовая асоба або супрацоўнік пастаянна дзейнага органа Саюза, які з'яўляецца расійскім грамадзянінам і мае стаж работы ў Камісіі і (або) Судзе агульнай працягласцю, адпаведнай устаноўленай заканадаўствам Расійскай Федэрацыі для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў федэральным дзяржаўным грамадзянскім служачым, мае права на падставе пунктаў 44, 46, 47 і 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях прэтэндаваць на пенсію за выслугу гадоў, прызначаную ў адпаведнасці з умовамі і ў парадку, вызначанымі заканадаўствам Расійскай Федэрацыі для федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых, – незалежна ад наяўнасці ў такой службовай асобы ці супрацоўніка стажу дзяржаўнай грамадзянскай службы ў перыяд, што папярэднічае перыяду яго працы ў Камісіі і (або) Судзе.

У выпадку калі такая службовая асоба або супрацоўнік непасрэдна пасля звальнення з Камісіі ці Суда выходзіць на пенсію, узнікае пытанне аб тым, прадстаўленне якога органа можа служыць падставай для прыняцця кіраўніком федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння, прадстаўлення (рашэння) аб прызначэнні ўказаным асобам пенсіі за выслугу гадоў.

Вялікая калегія Суда ў гэтай сувязі адзначае, што падставай для прымянення да такіх службовых асоб і супрацоўнікаў сацыяльных гарантый у сферы пенсійнага забеспячэння, прадугледжаных Палажэннем аб сацыяльных гарантыях (уключаючы яго пункт 54), з'яўляецца іх удзел у працоўных праваадносінах з работадаўцам у асобе Камісіі і (або) Суда, упаўнаважанымі прадстаўнікамі якога прымяняльна да такіх праваадносін у адпаведнасці з дзейнымі ў Саюзе правіламі выступаюць Старшыня Калегіі Камісіі ці, адпаведна, Старшыня Суда.

З улікам вышэйвыказанага Вялікая калегія Суда на аснове ўзаемазвязанага прачытання пунктаў 44, 46, 47, 53 і 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях прыходзіць да вываду, што да выпадкаў, апісаных вышэй, падлягае прымяненню працэдура, прадугледжаная пунктам 53 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, якая дазваляе забяспечыць эфектыўную рэалізацыю нормаў аб пенсійным забеспячэнні міжнародных служачых Саюза, якія з'яўляюцца грамадзянамі Расійскай Федэрацыі, на аснове прынцыпаў роўнасці і вяршэнства канстытуцыйных правоў і свабод чалавека і грамадзяніна.

Сфармуляваны вывад будзе распаўсюджвацца на службовых асоб і супрацоўнікаў, якія з'яўляюцца грамадзянамі дзяржаў-членаў, іншых чым Расійская Федэрацыя, у выпадку прыняцця ў дзяржаве іх грамадзянства нормаў заканадаўства, што даюць ім падставы прэтэндаваць на пенсію за выслугу гадоў і пры наяўнасці патрабавання аб накіраванні іх работадаўцам, у асобе органа публічнай улады ці кампетэнтнага органа міжнароднай арганізацыі, прадстаўлення для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў.

14. Па чацвёртым пытанні заяўнік просіць прадаставіць растлумачэнне аб распаўсюджанні дзеяння Пагаднення на міжнародных служачых органаў Саюза.

Пунктам 1 артыкула 2 Пагаднення вызначана, што яно прымяняецца ў дачыненні да працаўнікоў і членаў іх сямей. Як вынікае з артыкула 1 для мэтай Пагаднення, пад «працаўніком» разумеецца грамадзянін дзяржавы-члена, у якога фарміруюцца або фарміраваліся пенсійныя правы праз ажыццяўленне працоўнай ці іншай дзейнасці на тэрыторыі іншай дзяржавы-члена.

У адпаведнасці з пунктамі 1 і 2 артыкула 3 Пагаднення фарміраванне пенсійных правоў працаўнікоў ажыццяўляецца за кошт пенсійных узносаў на тых жа ўмовах і ў тым жа парадку, што і фарміраванне пенсійных правоў грамадзян дзяржавы працаўладкавання, а рэалізацыя права на прызначэнне і выплату працаўнікам (членам сям'і) пенсіі – на тых жа ўмовах, што і для грамадзян дзяржавы працаўладкавання.

Такім чынам, у адпаведнасці з Пагадненнем умовай фарміравання пенсійных правоў працаўніка ў дзяржаве-члене (дзяржаве працаўладкавання) іншай, чым дзяржава яго грамадзянства, з'яўляецца ажыццяўленне працаўніком працоўнай дзейнасці адпаведна заканадаўству гэтай дзяржавы-члена і выкананне на агульных падставах з грамадзянамі дзяржавы працаўладкавання ўстаноўленых яе заканадаўствам патрабаванняў па аплаце абавязковых узносаў у яе пенсійны фонд.

Вялікая калегія Суда ў сувязі з гэтым адзначае, што парадак фарміравання пенсійных правоў, што на падставе Дагавора падлягае прымяненню да міжнародных служачых Саюза, істотным чынам адрозніваецца ад парадку фарміравання пенсійных правоў працаўнікоў, устаноўленага Пагадненнем.

У дачыненні да міжнародных служачых Саюза прадугледжаны спецыяльны рэжым, у адпаведнасці з ім іх пенсійныя правы, звязаныя з іх праваадносінамі з органамі ці органамі Саюза, фарміруюцца з захаваннем умоў Дагавора, у адпаведнасці з пенсійным заканадаўствам дзяржавы-члена,

грамадзянамі якой яны з'яўляюцца, а не адпаведна заканадаўству дзяржавы знаходжання органа Саюза.

Згодна пункту 44 Палажэння аб сацыяльных гарантыях абавязковыя адлічэнні на пенсійнае забеспячэнне членаў Калегіі Камісіі, суддзяў Суда, службовых асоб і супрацоўнікаў, якія з'яўляюцца міжнароднымі служачымі, праводзяцца органамі Саюза без утрымання з зароботнай платы за кошт сродкаў бюджэту Саюза ў пенсійныя фонды дзяржаў-членаў, грамадзянамі якіх названыя асобы з'яўляюцца, у парадку і памерах, устаноўленых заканадаўствам адпаведнай дзяржавы-члена. Расходы па выплаце пенсій членам Калегіі Камісіі, суддзям Суда, службовым асобам і супрацоўнікам нясе дзяржава-член, грамадзянамі якой яны з'яўляюцца.

Пагадненне не распаўсюджваецца на праваадносіны, звязаныя з фарміраваннем пенсійных правоў міжнародных служачых Саюза, рэгуляваныя ў адпаведнасці са спецыяльнымі нормаў Дагавора, у тым ліку змешчанымі ў Палажэнні аб сацыяльных гарантыях.

На падставе выказанага Вялікая калегія Суда прыходзіць да вываду, што ў міжнародных служачых Саюза ў краіне знаходжання не ўзнікае пенсійных правоў, устаноўленых названым Пагадненнем, і яны не могуць лічыцца «працаўнікамі» ў значэнні Пагаднення.

Такім чынам, Пагадненне аб пенсійным забеспячэнні працаўнікоў дзяржаў – членаў Саюза не распаўсюджвае сваё дзеянне на міжнародных служачых Саюза, якія з'яўляюцца грамадзянамі адной дзяржавы-члена і ажыццяўляюць працоўную дзейнасць на тэрыторыі іншай дзяржавы-члена.

15. Пятае пытанне заяўніка датычыцца магчымасці звароту ў Суд у рамках пункта 46 Статута службовых асоб і супрацоўнікаў, якія раней працавалі ў пастаянна дзейных органах Саюза, з заявамі аб растлумачэнні палажэнняў права Саюза, звязаных з працоўнымі праваадносінамі.

У адпаведнасці з абзацам чацвёртым артыкула 2 Дагавора пад «службовымі асобамі» разумеюцца грамадзяне дзяржаў-членаў, назначаныя на пасады дырэктараў дэпартаменту Камісіі і намеснікаў дырэктараў дэпартаменту Камісіі, а таксама кіраўніка Сакратарыяту Суда, намеснікаў кіраўніка Сакратарыяту Суда і саветнікаў суддзяў Суда; згодна абзацу чатырнаццатаму гэтага ж артыкула «супрацоўнікі» – грамадзяне дзяржаў-членаў, якія працуюць у пастаянна дзейных органах Саюза на аснове заключаных з імі працоўных дагавораў (кантрактаў) і не з'яўляюцца службовымі асобамі.

Неабходна адзначыць, што сацыяльныя гарантыі, прадугледжаныя пунктамі 53 і 54 Палажэння аб сацыяльных гарантыях, распаўсюджваюцца на асоб, якія вызвалены ад пасады, занятых у Камісіі і Судзе Саюза, гэта значыць, яны ўжо не знаходзяцца ў працоўных адносінах з органамі Саюза на момант рэалізацыі такіх правоў. Адпаведна, рэалізацыя прадугледжаных палажэннямі Дагавора правоў, звязаных з працоўнымі праваадносінамі, магчымая не толькі непасрэдна падчас выканання гэтых асобамі працоўных функцый у пастаянна дзейных органах Саюза, але і пасля вызвалення іх ад займаных пасады.

Такія вывады адпавядаюць і выпрацаванай раней Судом пазіцыі аб распаўсюджанні ўстаноўленых Дагаворам сацыяльных гарантый у вобласці пенсійнага забеспячэння на перыяд пасля спынення службовай асобай ці супрацоўнікам органа Саюза працоўных праваадносін з органам Саюза, што не скасоўвае права вызваленага супрацоўніка органа Саюза на зварот у Суд з заявай аб растлумачэнні ў парадку пункта 46 Статута (Кансультатыўнае заключэнне ад 28 сакавіка 2024 года па справе Р-2/24). Пры гэтым пытанне аб прымальнасці такой заявы вырашаецца Судом у кожным канкрэтным выпадку з улікам усіх абставін, абгрунтавання заяўнікам прававой сувязі з перыядам працы ў арганізацыі і пры строгім захаванні патрабаванняў Статута і Рэгламенту.

Такі падыход уносіць прававую пэўнасць у дачыненні да працэсуальнай правасуб'ектнасці службовых асоб і супрацоўнікаў, якія раней працавалі ў пастаянна дзейных органах Саюза, не абмяжоўвае іх права на зварот у Суд.

16. На падставе выказанага Вялікая калегія Суда прадастаўляе наступныя растлумачэнні:

16.1. Права Саюза не прадугледжвае магчымасці ўліку стажу працы службовай асобы або супрацоўніка органа Саюза для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых (федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых) у дзяржаве, грамадзянінам якой ён не з'яўляецца. Перыяд працы міжнароднага служачага пастаянна дзейнага органа Саюза ўключаецца ў стаж дзяржаўнай (дзяржаўнай грамадзянскай) службы дзяржавы яго грамадзянства.

16.2. Пункт 2 артыкула 7 Пагаднення не ахоплівае пытанняў падліку стажу, неабходнага для ўзнікнення права на пенсію за выслугу гадоў федэральных дзяржаўных грамадзянскіх служачых у Расійскай Федэрацыі.

16.3. Старшыня Калегіі Камісіі або Старшыня Суда на падставе нормаў аб пенсійным забеспячэнні міжнародных служачых Саюза, прадугледжаных Дадаткам аб сацыяльных гарантыях да Дагавора (уключаючы пункт 54), і пры наяўнасці ўмоў, вызначаных заканадаўствам Расійскай Федэрацыі для ўстанаўлення пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных грамадзянскіх служачых, што ў сілу Дагавора падлягаюць прымяненню да міжнародных служачых Саюза, якія з'яўляюцца грамадзянамі Расійскай Федэрацыі, накіроўвае кіраўніку федэральнага органа выканаўчай улады, што ажыццяўляе функцыі па выпрацоўцы і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі і нарматыўна-прававым рэгуляванні ў сферы пенсійнага забеспячэння, прадстаўленне аб прызначэнні міжнароднаму служачаму Саюза пенсіі за выслугу гадоў.

Сфера прымянення названага ў дадзеным падпункце парадку прызначэння пенсіі за выслугу гадоў у дачыненні да міжнародных служачых Саюза, абумоўленага асаблівасцямі прававога рэгулявання гэтага віду пенсій у расійскім заканадаўстве, не распаўсюджваецца на міжнародных служачых Саюза, якія не з'яўляюцца грамадзянамі Расійскай Федэрацыі.

16.4. Пагадненне не распаўсюджвае сваё дзеянне на міжнародных служачых пастаянна дзейных органаў Саюза, якія з'яўляюцца грамадзянамі адной дзяржавы-члена і ажыццяўляюць сваю функцыю на тэрыторыі іншай

дзяржавы-члена, у частцы прызначэння пенсіі за выслугу гадоў дзяржаўных служачых.

16.5. Спыненне працоўных адносін у пастаянна дзейных органах Саюза не скасоўвае магчымасці звароту міжнародных служачых Саюза, якія працавалі раней, у Суд за растлумачэннем палажэнняў права Саюза ў рамках пункта 46 Статута. Пытанне аб наяўнасці кампетэнцыі Суда ажыццяўляць растлумачэнне вырашаецца Судом у кожным канкрэтным выпадку з улікам усіх абставін, абгрунтавання заяўнікам прававой сувязі з перыядам працы ў пастаянна дзейных органах Саюза.

IV. Заключныя палажэнні

Копію гэтага Кансультатыўнага заключэння накіраваць заяўніку.

Кансультатыўнае заключэнне размясціць на афіцыйным інтэрнэт-сайце Суда.

Старшыня

А.А.Дронаў

Суддзі:

Э.У.Айрыян

Д.П.Аляксандраў

К.К.Джунушпаеў

А.А.Забара

Я.Ж.Ісмаілаў

М.Т.Кайыпаў

А.Б.Кішкембаеў

Н.У.Паўлава

А.Г.Тунян